

**רשימת ספרי "בן מלך"
שיצאו לאור עד עתה:**

- חתומות
- ספרת העומר וזו
- הסוכות
- ימי הביניים - גלות ונאולה
- ימי נדבאים
- חתומות
- ימי הפרים
- הגדה של פסח
- בעניני צעונו המדיניות
- שמעון
- תמו ומוסר
- שיר הוריים
- שבת קודש
- מידת הנבון
- שמעון בענה
- ענייני כשי"ס ובהלכה
- זמרת שביב
- קטלוג הקלטות שיעורים
- בראשית ח"א - מאמרי
- מבוא, בראשית נח
- קריאת
- בראשית ח"ב - וראו-ויהי
- קריאת
- פסוק ח"ב - מאמרי מבוא
- חתומות
- פסוק ח"א - שנתה-כבלה
- פסוק ח"ב - מאמרי מבוא
- פסוק ח"א - ויקרא-פסוק
- ויקרא ח"א - ויקרא-פסוק
- ויקרא ח"ב - מאמרי-שבת
- מברך ח"א - חודש-מנעי
- מברך ח"ב - חודש-מנעי
- דברים ח"א - דברי-דאה
- דברים ח"ב - שופטים-זאת וזאת

תנן להשיג: mechonbennelech@gmail.com
בארז"ב נתן להשיג: ארז"ב נתן להשיג
sales@yefenofbooks.com | Warehouse: 8482450220

בסייעתא דשמיא

אוצרות בן מלך

פרשת פקודי תשפ"ד
גליון מס' 304

מתורתו של מרן רבינו הגדול רבי לייב מינצברג זצוק"ל רבה של קהל עדת ירושלים

פרשת פקודי

ישראל, ועל כן המשכן ביתו של הקב"ה הוא, וכל ההתעסקות של בני ישראל לא היתה אלא שליחות למלא אחר מעשה הקב"ה המעמיד בית בקרב בית ישראל.

אמנם אחר שהבית ניצב על מכונו, אזי העבודה שבו - לשרת את ה' וכל צרכי המלאכה שבבית - זו כבר מוטלת על עם ישראל בייחוד, שהם משרתיו והם המה המשמשים את המלך בביתו. וזאת אין עם

כאשר צוה ה' את משה (לט, א)

בכל הפרשה בכל בגד ובגד שעשו, כתיב 'כאשר צוה ה' את משה'. ונלאו כל חכמי לב לבארו מה צורך ההדגשה הזו שחוזרת ונשנית רבות בפרשתנו. ומה חידוש יש בדבר אחר שהקב"ה ציוה במדויק האיך לעשות כל כלי וכל בגד, והעם באו בנדבת לב לתרום עצמם והונם למלאכת הקודש, מן הפשוט הוא שעשו כאשר ציוה ה' את משה, ומילאו אחרי פרטי הדברים שנצטוו במדויק. ומאי קמשמע לן. ונאמרו בזה הרבה דברים בדרכי הדרש והמוסר.

וגם יש להבין שאם יש צורך כלשהו להזכיר אחרי כל עשייה 'כאשר צוה ה' את משה', מדוע אפוא נאמר כן רק בעשיית הבגדים שבפרשה זו, ולא בעשיית כל כלי המשכן שבפרשת ויקהל.

והנראה בזה, לפי מה שביארנו בארוכה בפרשת תרומה, כי עשיית המקדש וכליו עשו בני ישראל בשליחותו של ה', שבאמת הקב"ה הוא הבונה את ביתו ומקדשו בתוך בני ישראל, כדי להשכין את שכינתו בתוכם, והוא בא כביכול לדור בתוך מחנה

בגליון

פרשת פקודי

ביאורי פסוקים..... עמוד 1

היכל השבת

יום שבת קודש הוא עמוד 6

בענייני דיומא

עבודת הפורים - שמחת ההצלה והנקמה.... עמוד 9

פרנס השבוע

עץ חיים היא למחזיקים בה

הוצאות הדפסת גליון זה נודבו לזיכוי הרבים
ע"י ידידנו הנכבד מחשובי אברכי קהילתנו מתומכי מכונונו
הרב **שמעון למברג** שליט"א
לרגל נישואי בתו עב"ג למז"ט

זכות הפצת אור תורתו ובהירה של רבינו בעל הבן מלך
תעמוד לו ולמשפחתו להתברך בכל הברכות האמורות למחזיקי התורה
לראות ברכה והצלחה בכל אשר יפנו

להנצחת ותרומות "פרנס השבוע/החודש"
אפשר להתקשר לטלפון מס' 054-8422488

יו"ל ע"י מכון 'כתבי בן מלך'

לתרומות והנצחות נא לפנות ל: 054-8422488

לקבלת העלון במייל, ניתן להצטרף בכתובת
mechonbenmelech@gmail.com

כתובת המכון: אוהב ישראל 1/9, ביתר עילית

לתגובות והערות נא לפנות ל: 052-7616048

לקהל שוחרי תורת ה'בן מלך' ואוהבי התורה בכל מקום שהם

הננו בזה בקריאה של חיבה לשוחרי התורה,
להיות שותפים וידידים איתנים למפעל הכביר של מכוננו
להפיץ על פני תבל את אורו המיוחד והבהיר בתורה של
מורנו ורבינו בעל ה'בן מלך' זצוק"ל

ולתמוך בבית היוצר 'מכון כתבי בן מלך', אשר אך ורק מכוחו יוצאים לאור
כל גנוי תורתו של רבינו ושיעוריו המרובים, כאשר זכינו לראות את הכרכים
הרבים נדפסים ויוצאים לאור עולם, ופתחו אופקים חדשים בפני כלל שוחרי
התורה

מהררי ציון יוצאת הקריאה, בואו לעזרת ה' בגבורים, המשימה הגדולה עדיין
לא הושלמה ודורשת משאבים רבים מדי חודש בחדשו.
נא זכו והצטרפו להימנות למצווה חשובה זו של הרצת והפצת אור התורה
לזכות את הרבים, הטו שכם וטלו חלק במשימה הגדולה

פנו עתה להנהלת המכון והצטרפו למשפחת התורמים והמנויים
לדבר המצוה הגדולה הנתונה בידינו

באין מענה השאירו הודעתכם ונשוב אליכם בהקדם

בשורה טובה למבקשי ה'

ניתן להאזין לשיעורי רבינו זצוק"ל בקו השיעורים

'קו בן מלך'

03-3077354

ישנה אפשרות לבחור במאגר הממוחשב ולהאזין לשיעורים
בפרשת השבוע

שמעו ותחי נפשכם

ויזו רצון שנזכה להגדיל תורה ולהאדירה

מכון כתבי בן מלך
התנחלה

הודעה חשובה ומשמחת לתורמי המכון

ניתן לקבל החזר מס

על תרומות למכון בגובה של

עד 35% מערך התרומה

לפי סעיף 46

- ספרים
- למונחי השנה
- סדרת ספרים
- ביאורים ומאמרים
- על המשנה חומשי תורה
- שיעורים
- על הש"ס
- ספרי
- הגות ומחשבה
- ביאורי סודר
- ספרי
- אמנה וכמהון
- בטאון
- תורה ודעת
- אוגדנים
- תורה ודעת

הנצחות תורמים

קו בן מלך
03-3077354

מתגשש במכון
שיעורים 24 שעות ביממה

עמודות טעימה בבתי כנסת
לשמעו שיעורי רבינו
מוחלקים לפי נושאים
בכל התחומים

רכישת ספרי בן מלך
בתנאות המובחרות ברחבי העולם

טלפון התגולל: 054-8422488
כתובת: אוהב ישראל 1/9
ביתר עילית
עמודות מוכרת לפי סעיף 46
להיערות האורית
mechonbenmelech@gmail.com

אוצרות
בן מלך

אל משה יחד עם שאר כלי המשכן, והיינו שאפואו לפני שהוקם המשכן.

ועיין ב'העמק דבר' כאן שכתב: ולכאורה קשה הא נתאחר מערכת השלחן עד ר"ח ניסן שלשה חדשים ויותר משעת האפיה, והיה ראוי להיות מקולקל, וצ"ל שהיה עומד חום שבו בדרך נס, כמו שלעולם היה חם בדרך נס כל השבוע עד יום הלקחה. וזה דוחק.

ולכאורה הדבר טעון ביאור מצד ההלכה, למ"ד 'תנור מקדש את הלחם', דמבואר במסכת מנחות (צה:), דהיינו שצריך שהאפיה תהא בפנים, ובתנור שהוא קדוש בקדושת כלי שרת. וכדאמרו (זבחים יז.) אהא דא"ר נחמן אמר רבה בר אבא תנור של מקדש של מתכת הוה - דכיון דאיכא שתי הלחם ולחם הפנים דאפייתן בתנור וקדושתן בתנור הוה ליה כלי שרת' וכו'.

וצריך אפוא ביאור האיך אפו את לחם-הפנים לפני הקמת המשכן, שלא יכלו לאפותו בפנים, וכן לא היה להם עדיין תנור מקודש בקדושת כלי שרת.

ונראה שלא נהגה תורת קידוש בכלי שרת ודיני עשיה בקודש בפנים, אלא משכבר הוקם המשכן ואילך, אבל לפני שהוקם המשכן עדיין לא נהג כל זה, וכל הדברים שהיו נדרשים לעצם ההקמה, והוצרכו לעשותם קודם, שפיר היו כשרים וראויים למצוותם אף שלא נעשו בפנים ובכלי שרת.

ולהלן (מ, ט-א) נביא דעת התוספתא שסידור הלחם הראשון היה בשבת שאחרי ימי המילואים, ולפי זה וודאי היו צריכין לאפות הלחם כדינו הרגיל, והיינו בפנים, ובתנור שכבר נמשח ונתקדש, והיו צריכין אפוא לאפותו לאחר שהוקם המשכן. ולא עוד אלא דלפי זה היו צריכין לאפותו ביום הסידור עצמו, דהיינו בשבת שלאחרי ימי המילואים, כדי שלא ייפסל בלינה. ולפי זה הכתוב כאן 'ויביאו את המשכן אל משה וגו' ואת לחם הפנים' על כרחך אין פירושו שהביאו את לחם-הפנים יחד עם שאר כלי המשכן לפני הקמתו, אלא הכוונה שכל דבר הביאו בזמנו הראוי, ואת לחם-הפנים הביאו באמת אחר כך.

ישראל עושים זאת בתורת שלוחי ה', אלא אדרבה זה חלק מתפקידו של עם ישראל, שהוטל עליהם החובה לעבוד את ה' ולשרתו. והעבודה שלהם היא.

ובכלל זה, כל הקרבת הקרבנות וכל העבודות הנעשים במקדש באים מצד התפקיד של עם ישראל, ונראה אפוא שכמו כן קידוש הכהנים ועשיית בגדי הכהונה לצורך העבודה מוטל על עם ישראל, שכן כל זה קשור לעבודה ולשירות, ואינו מעצם בניין הבית.

ובדרך זה ביארנו שם מה שבפרשת תצוה מצינו כמה פעמים לשון 'אתה' הנאמר למשה רבינו - 'ואתה תצוה' (כז, כ), 'ואתה הקרב אליך' (כח, א), 'ואתה תדבר אל כל חכמי לב' (שם פסוק ג). כי בפרשה זו העוסקת כבר במצוות העבודה והשירות [ולא בעצם בניין המשכן וכליו], הנה מעתה אופן הציווי הוא שמשה יעשה את הדברים בתנור ראשם ומנהיגם של ישראל, אשר עליו מוטל לצוותם ולהיות אחראי שיקיימו אותם.

ומבואר שפיר מה שנאמר כאן בכל בגד ובגד - 'כאשר צוה ה' את משה', בשונה מפרשת ויקהל שלא נאמר כן בעשיית הכלים. כי דווקא בבגדי כהונה, שהם באים בתורת מצוותם של עם ישראל שעליהם לשרת את ה' על ידי העמדת כהנים, כשם שבהם נצטווה משה עצמו להדיא על העשייה מצד עמידתו בראשות עם ישראל כמבואר, לכן חוזר הדבר להיות מודגש שאכן קיימו ועשו זאת בדבר משה, ובכך קיימו עם ישראל את חובתם לפני ה' בגדר של מילוי מצוותו של משה.

* * *

ויביאו את המשכן אל משה את האהל ואת כל כליו וגו' את השלחן את כל כליו ואת לחם הפנים (לט.)
(ג-ל)

נהנה ממה שאחר כך נאמר 'וידבר ה' אל משה לאמר ביום החודש הראשון באחד לחודש תקים את אהל מועד' וגו' (מ, א-ב), ובהמשך 'ויהי בחודש הראשון בשנה השנית באחד לחודש הוקם המשכן' (שם פסוק יז), משמע בקרא שאת לחם הפנים הביאו

וידבר ה' אל משה לאמר ביום החודש הראשון תקים את משכן אהל מועד, ושמת שם את ארון העדות וגו' והבאת את השולחן וערכת את ערכו והבאת את המנורה והעלית את נרותיה (מ, א-ד)

ובהמשך הכתובים בסדר מעשה הקמת המשכן נאמר "ויהי בחודש הראשון בשנה השנית באחד לחודש הוקם המשכן, ויקם משה את המשכן וגו' ויתן את השולחן באהל מועד על ירך המשכן צפונה מחוץ לפרכת, ויערוך עליו ערך לחם לפני ה' כאשר צוה ה' את משה" (פסוקים יז-כג).

והנה לפי פשוטות רהיטת הכתובים משמע דכל סדר הדברים האמור כאן בפרשה, לעריכת הלחם על השולחן, העלאת הנרות במנורה, והקטרת הקטורת על מזבח הזהב וכו' - כל זה נתקיים ביום הקמת המשכן.

ובגמרא מבואר שיום הקמת המשכן היה באחד בשבת, וכמו שאמרו (שבת פז): 'ויהי בחודש הראשון בשנה השנית הוקם המשכן, תנא אותו יום נטל עשר עטרות ראשון למעשה בראשית' [שאחד בשבת היה, רש"י]. ולפיזוה נמצא דעריכת לחם שבפרשה זו לא היתה בשבת אלא באחד בשבת. וזה צריך ביאור, שהרי זמן עריכת לחם הפנים הוא בשבת, וכמו שנאמר בפרשת אמור "ביום השבת ביום השבת יערכנו לפני ה' תמיד" וגו' (ויקרא כד, ח).

ועיין באבן עזרא שכתב באמת "ובעבור שהכתוב אמר 'ביום השבת יערכנו' נראה, כי ביום השבת ערך משה הלחם על השולחן" (שמות מ, ב). וכעין זה כתב במלבי"ם "ויערוך, יום שמיני למלואים היה ביום ראשון ואיך ערך את הלחם, וי"ל שכבר ערך הלחם בשבת שלפניו" (שם פסוק כג).

ויש לדון מה הדין כשאין לחם על השולחן בחול, האם ימתין לשבת ויעמוד השולחן ריקם. ודנו בזה בירושלמי (שקלים פ"ו ה"ג).

מיהו בתוספתא (מנחות פ"ז ה"ב) תניא - 'רבי יוסי אומר כל ז' ימי מלואים היה שולחן בטל בלא לחם לפי שלא נגמרה מלאכתו, למוצאי שבת לא

סידרו עליו את הלחם אלא בשבת בזמנו, הרי הוא אומר וכו' ויערוך עליו ערך לחם לפני ה' כאשר צוה ה' (את משה), היכן צוהו, ביום השבת ביום השבת יערכנו לפני ה' וכו', ע"כ.

מבואר כאן להדיא, דביום הקמת המשכן (שהוא השמיני למלואים) שהיה באחד בשבת לא ערכו בו את הלחם על השולחן, ודכתיב בפרשה "ויערוך עליו ערך לחם" וגו' פירושוו בתוספתא דקאי על יום השבת שאחר ימי המלואים.

* * *

ביום החודש הראשון באחד לחודש תקים את משכן אהל מועד (מ, ב)

יש לעמוד על לשון הכתוב שהוא מוקשה לכאורה - 'ביום החודש הראשון באחד לחודש'. והיה לו לכתוב 'ביום האחד לחודש הראשון' או 'בחודש הראשון באחד לחודש', ומהו 'ביום החודש הראשון' ואם הכוונה ביום הראשון לחודש הראשון, אם כן יש כאן כפילות, ולשם מה חזר הכתוב שוב ואמר 'באחד לחודש'.

ונראה שהחודש הראשון כולו יש בו מעלה וחשיבות, ועל כן עיקר הצייווי בהקמת המשכן הוא שתהא ההקמה בחודש הראשון, ו'ביום החודש הראשון' פירושו באחד מן הימים שבחודש הראשון, ואילו מה שנאמר אחר כך 'באחד לחודש' הוא דין נוסף, שמלבד עיקר המצוה שההקמה תהיה ביום החודש הראשון ישנו פרט נוסף יותר מדוקדק - להקימו באחד לחודש. [ולפי זה אילו היה מקימו ביום אחר בחודש הראשון היה עובר רק על מצוות 'באחד לחודש', אבל לא על מצוות 'ביום החודש הראשון'].

ואכן מצינו בתורה בעניין החודש הראשון, שעיקר קפידת התורה היא על החודש, כמו שכתוב בסוף פרשת בא - 'היום אתם יוצאים בחודש האביב. והיה כי יביאך ה' אל ארץ הכנעני וגו' ועבדת את העבודה הזאת בחודש הזה. שבעת ימים תאכל מצות וביום השביעי חג לה" (יג, ד).

הנה בפרשה זו לא נזכר כלל באיזה יום בחודש,

אלא החודש כולו הוא בגדר המצוה. כלומר שמאורע כביר זה של לקיחת עם ישראל לעם ה' ויציאתם ממצרים בחוזה יד הוא מאורע גדול מכדי לייחסו ליום אחד בלבד, אלא התורה מייחסת אותו לכל החודש, דהיינו שחודש זה הוא חודש היציאה והגאולה. ומתוך כך המצוה היא לעשות את עבודת חג המצות בחודש האביב.

וכמו כן בפרשת ראה (דברים טז, א-ג): 'שמור את חודש האביב ועשית פסח לה' אלוך כי בחודש האביב הוציאך ה' אלוך ממצרים לילה. וזכחת פסח לה' אלוך צאן ובקר במקום אשר יבחר ה' לשכן שמו שם. לא תאכל עליו חמץ, שבעת ימים תאכל עליו מצות' וגו'. הנה גם בפרשה זו מבואר שהמצוה לעשות פסח ושבעת ימי אכילת מצות גדרה וזמנה הוא שיהיה 'בחודש האביב'.

וכעין זה מצינו לגבי קביעת ימי הפורים שנאמר בו 'והחודש אשר נהפך' (אסתר ט, כב), ואמרו בגמרא 'משנכנס אדר מרבים בשמחה' (תענית כט.), כלומר שאין השמחה מוגבלת ליום מאורע הנס אלא היא מתייחסת לכל החודש. ואיתא בירושלמי 'תני בשם רבי נתן כל החודש כשר לקריאת המגילה, מה טעמא והחודש אשר נהפך' (מגילה פרק א הלכה א), וכן נפסק בשו"ע (או"ח סימן תרפח סעיף ז) שמי שנאנס ולא יוכל לקרות את המגילה בפורים, יכול להקדים ולקרוא את המגילה מתחילת חודש אדר.

אלא שהיתה התקנה שנוסף על הקביעות בחודש, יש לקבוע את ימי הפורים בזמניהם המדויקים ב"ד וט"ו. והוא דומה בזה לגדרי חג המצות שבתורה, שעיקר הקביעות הוא בחודש, ונוסף על זה ציוותה תורה לעשותו ביום מסוים בחודש. (ועיין מה שכתבנו בזה בספר בן מלך - פורים שער א מאמר א' כימים אשר נחו בהם היהודים').

* * *

ביום החודש הראשון באחד לחודש תקים את משכן אהל מועד (מ, ב)

מצינו בקרבנות הנשיאים, דאיתא בחז"ל שדחו את השבת כמו שאמרו (במד"ר יד, א) "אפרים מעוז ראשי" (תהלים ט, ט), מדבר בנשיא אפרים שהקריב קרבנו לחנוכה המזבח ביום השבת, שנאמר 'ביום השביעי נשיא לבני אפרים' וגו'. מנין שיום השבת היה, לפי שכבר אמרנו אותו יום שהתחילו הנשיאים יום ראשון היה, מכאן אתה למד שיום שביעי להקרבה שבת היה, שלא תאמר היאך חילל את השבת, והלא אין קרבן יחיד דוחה את השבת, וזה הקריב בשבת, אמר הקב"ה לא על פיו עשה, שאני אמרתי למשה 'נשיא אחד ליום נשיא אחד ליום יקריב את קרבנו לחנוכה המזבח', בלא הפסק יקריבו זה אחר זה, הוי 'אפרים מעוז ראשי', לכך נאמר ביום השביעי נשיא לבני אפרים וגו'.

ונראה שלא היתה זו הוראת שעה בלא טעמא, אלא הטעם בזה עפ"י יסודי ההלכה הוא, והיינו משום שהיום השביעי נחשב קבוע לו זמן. שמכיון שקבעה תורה שהקמת המשכן יהיה זמנה באחד בניסן, וכן ציוותה תורה שיקריבו הנשיאים בזה אחר זה, ממילא נמצא שגם קרבן זה קבוע הוא בזמן ולכן דוחה את השבת.

ונראה דהיינו משום שקבעה התורה זמן מיוחד להקמת המשכן באחד בניסן, כמו שכתוב כאן - 'ביום החודש הראשון באחד לחודש תקים את משכן אהל מועד'. אולם אילו היתה מצוותו להקימו באיזה יום שנגמרה המלאכה [וכדאיתא באמת בחז"ל (ילקוט"ש מלכים א רמז קפד) שנגמר הרבה לפני כן, בכ"ה בכסליו וכנ"ל], מסתברא דלא היו נחשבים קרבנות הנשיאים כמצוה שקבוע לה זמן. ורק משום שאכן נקבע לו זמן קבוע מראש - באחד בניסן - כאשר ממילא כל הימים שאחריו נקבעו להיות ימי חנוכה המזבח שהם נגררים אחר יום ההקמה הראשון [וכמו שיש לבאר בעניין חג השבועות, שזמנו נגרר אחר קביעות חג הפסח כנוודע], לפיכך כל ימי חנוכה המזבח נחשבים כקבועים להם זמן. והבן.

יום שבת קודש הוא

ואם לזה הצור יפרע את חובו

בגמרא - 'מאי' כי חדות ה' היא מעוזכם', אמר רבי יוחנן משום רבי אליעזר ברבי שמעון, אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל, בני לוו עלי וקדשו קדושת היום והאמינו בי ואני פורע' (ביצה טו:).

והנה הפשטות בזה הוא על פי מה שביארנו, שאחד מיסודות השבת שברכו ה' ליום השביעי והוא 'יום ברכה', וזהו אחד מחלקי ברכתו שהכל מצוי בלי טורח, שאף שאין עוסקים במלאכה ביום השביעי, כל צרכיו מצויים מאליו. [ובדומה לשבת הארץ שנת השביעית, שאין זורעים ואוספים את תבואתם, והקב"ה מצוה את ברכתו בשנה השישית, שעל ידי עבודה של שנה אחת האדמה עושה תבואה של השנה השישית והשביעית גם יחד].

וכפי שהיה במן שלא היה צריך לטרוח ולקוטט עבור שבת, אלא כאשר לקטו את העומר של יום השישי נמצא מאליו לחם משנה. אך לא רק בתקופת ירידת המן היה דבר זה, אלא בכל הזמנים נמשך סדר זה כעין שהיה במן. וכלשון האבן עזרא בזמר 'כי אשמרה שבת' - 'הנה לדור ראשון נתן קדושי, מופת בתת לחם משנה בששי, ככה בכל ששי יכפיל מזוני'.

ולא רק ההוצאות הרגילות כמו בכל יום, אלא גם תוספת ההוצאות הרבות הנעשות לכבודו של יום, גם כן ניתן בהם ברכה מיוחדת, כדאיתא במדרש - 'ברכו מפני היציאה' (בר"ר יא, ג).

כלומר שביום השבת יש ברכה מיוחדת, שאין האדם נפסד ממה שמחסיר יום ממלאכה ועמל, אלא צרכי השבת ניתנים ומוכנים לאדם על ידי עבודתו שעובד עבור צרכי ששת הימים, ובאופן מופלא וניסי הוא מוצא שיש בה די גם עבור היום השביעי, כלומר שפעולותיו ועסקיו מתברכים בברכה מיוחדת, והעבודה בששת הימים מוציאה פירות לכל צרכי שבעת הימים.

וכלומר שצרכי השבת אינם מבוססים על צמצום והפחתה ממה שמוכן עבורו בימות החול, כי צרכי שבת אינם מגרעים ממה שנגזר עליו שיהיה לו כל השבוע, אלא באים בתור הוספה.

ועיין ב'אור החיים' פרשת יתרו (שמות כ, ט) - ששת ימים תעבוד וגו' צריך לדעת לאיזה ענין יצו ה' לעבוד בששת ימים, גם מה היא כוונתו באומר ועשית כל מלאכתך, ונראה כי יכוון על דרך מאמר הכתוב בפרשת בהר סיני (ויקרא כה, כ) וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית וגו', וצויתי את ברכתי, והם הדברים הנאמרים כאן, לפי מה שקדם לומר זכור את יום השבת לקדשו, שאין בו דברי חול, אם כן העושה ואוכל דבר יום ביומו, מה יאכל ביום המקודש, לזה אמר ששת ימים לבד תעבוד, ובהם תעשה כל מלאכתך, פירוש הצריכה לך, לשישי ולשביעי, על דרך אומרו (שם) ועשת את התבואה לשלש השנים, כי מבטיח ה' לשומרי מצותיו. ע"כ. והן הן הדברים.

אמנם בענין הוצאות שבת יש ענין יותר נעלה ועמוק, כי השבת היא יום חדותו ושמתו של הקב"ה, ובמה שציוונו לעשותו יש בזה עומק שהוא מעלה אותנו אליו לעשות את השבת שלו, והארכנו בזה במקו"א על פי דברי המכילתא 'כי אות היא ביני וביניכם - כמלך ומטרוניתא שמסבים זה עם זה', ונמצא שהוא סעודת המלך, וכלשון הזוהר 'דא היא סעודתא דמלכא', אלא שעלינו מוטל התפקיד להכין סעודה קדושה זו, ואם כן בוודאי שכל ההוצאות של סעודת המלך הם מאוצר המלך. ודומה הדבר לאדון המצווה את עבדו וממנה אותו לערוך את שולחנו, שזוקף את כל ההוצאות על חשבונו של האדון.

והוא פשטות משמעות הלשון - 'לוי עלי ואני פורע', ובזוהר - 'ההוא בר נש דאכיל ושתי וחדי, כל מאי דאפיק למיכל ולמשתי, הוא ילוונו לקב"ה

בהלוואה, ואיהו יהיב ליה כפלי כפליים מכל מאי דאפיק בהאי' (פקודי רנה).

ואם שולחן כדת ערוך, ומלאך א-ל יענה ברוך. - - ומלאך רע יענה אמן. בעל כרחו יספר שבחו.

על פי דברי הגמרא - 'שני מלאכי השרת מלוין לו לאדם בערב שבת מבית הכנסת לביתו, אחד טוב ואחד רע, וכשבא לביתו ומצא נר דלוק ושולחן ערוך ומיטתו מוצעת, מלאך טוב אומר 'הי רצון שתהא לשבת אחרת כך, ומלאך רע עונה אמן בעל כרחו וכו'' (שבת ק"ט).

ודברי הגמרא צריכים ביאור רב לשם מה נצרך להתלוות מלאך רע, ומה מוסיף לנו מה שהמלאך הרע יענה אמן, וכי לא די בברכתו של מלאך טוב. וגם איזה משמעות ישנה לברכת המלאך הרע הנאמרת מחוסר רצון וברירה.

ולהבין זאת יש להקדים ולבאר, כי הנה מתוך שני מניעים יתכן לאחל ברכה לזולתו, או מתוך רגש של אהבה וידידות שפועם בלב האהוב ומביא אותו לרצות בטובתו של חברו, וכעצמת הרצון בלב המברך כך עוצם השפעת ברכתו, או מתוך התבוננות בטבעו של הזולת והסקת מסקנה שהוא ראוי לברכה בזכות מעשיו הטובים והנהגתו הישרה, וככל שההכרה והמסקנה ברורה כך היא גם תוקף המשכת הברכה.

והנה שלימות הברכה היא כאשר היא נובעת משני המניעים יחד, הן מתוך אהבה ורצון בטובתו של חברו, והן מתוך ההכרה והמסקנה שאכן ראוי הברכה למי שנתברך בה.

כי ברכת האהוב עדיפה בכך שהיא נובעת מתוך רצון עז וחפץ בטובת המתברך, וכעצמת רצונו כך עצמת ברכתו, אך לוקה היא בחסר שלא ניכר בה שאכן הטובה ראוייה להינתן למתברך, כי יתכן ששוחד אהבתו סימא את עיניו, ואפשר לתלות את הברכה ברגשי האהבה והקירבה שרוחש המברך לידידו.

ומנגד הברכה שאינה נובעת מתוך אהבה, ובאה רק מתוך ההיסק וההכרה, משוללת מכל שוחד

ונגיעה ובאה רק למי שהברכה באמת ראוייה לו, וברכתו מעידה שהמתברך ראוי לברכה, אך חסרה היא את הרצון בטובת המתברך, וכפועל יוצא מכך חסר בה את עצמת השפעת הברכה.

ועל פי יסוד זה יש לבאר את דברי הגמרא האמורים, כי רצון ה' הוא לברך את עמו ישראל להניח ברכה שלימה בתוך ביתם בבואם לעשות את השבת. ולשם כך הוא שולח לנו את המלאכים בכדי לברכנו בשמו. שכן שני המלאכים הללו חלוקים הם במניע לברכתם, המלאך הטוב רצונו בטובתו של המתברך, והמלאך הרע מסיק בעל כרחו שהמתברך ראוי לברכה, ולכן יש צורך שהמלאך הרע יענה אמן, כי ברכת המלאך הטוב שמתוך טובו רוצה להשפיע טובה וברכה, חסרה היא את הצד המורה על זכאות המתברך לברכה, אך כשיענה עליה המלאך רע - הנתקל בשולחן הערוך והנרות הדולקים לכבוד שבת - בעל כרחו אמן, תשלים ברכתו את ברכת המלאך הטוב, ומתוך שניהם יוצאת הברכה המושלמת הנובעת גם מתוך אהבה ורצון וגם מתוך ההכרה שראוי המתברך לברכה.

ברכו וקדשו במן מלרדת לעם לא אלמן

במדרש - 'ויברך אלוקים את יום השביעי וגו' רבי ישמעאל אומר ברכו במן וקדשו במן, ברכו במן, שכל ימות השבת היה יורד עומר, בערב שבת שנים, וקדשו במן שלא ירד בו כל עיקר' (בראשית רבה יא, ב).

ב'פרשת המן' באה לידי ביטוי בפועל צורת ההשפעה האלוקית המיוחדת שניכר בה ההבדל בין ימות החול לשבת, ובאותו זמן אכן ניתנה להם לראשונה מצות השבת, כי אז לקח הקב"ה את עם ישראל להיות עמו והחל לתת להם את ברכתו לפרנסם ולזונם.

ובירידת המן ראו בעליל את צורתה של הברכה שישנה בשבת, דהיינו שגם בלי עבודה ומלאכה, יש ליום זה את כל הצרכים, ולא עוד אלא שישנו שפע ברכה בריבוי כפול ומכופל, עבור כל הנצרך ליום זה. וכמו שהיה בליקוט המן שלקטו רק עומר אחד, וכשמדדוהו מצאו שיש בו שני עומרין. וכמו

כן בכל הדורות צרכי השבת באים דרך אגב, על ידי המלאכות שעושים עבור ששת הימים.

ומפרשת המן אנו למדים בפרוטרוט מהי ברכתה של השבת, והם שלשה חלקים - א. שצרכי השבת באים בלי טורח, שבעוד שבכל יום היו צריכים ללקוט דבר יום ביומו את מזון אותו היום, הרי ביום השבת לא הוצרכו ללקוט, אלא על ידי לקיטת המן עבור יום השישי, כבר היה להם גם העומר של יום השבת.

ב. הריבוי והשפע שורה בכל צרכי השבת, והיינו שנוסף על כך שבא בלא טורח, בא גם בריבוי שהיה מנת הלחם כפולה - 'לחם משנה'. וכמבואר ב'דעת זקנים מבועלי התוספות' שמלבד מה שלחם השבת הקדים לרדת ביום השישי, אף מנת השבת עצמה היתה כפולה וכן היא משמעות לשון המכילתא.

ג. כל ענייני שבת יש בהם טעם וחן מיוחדים, כדאיתא ברש"י - 'לקטו לחם משנה וכו' ומדרש אגדה לחם משונה, אותו היום נשתנה לשבח בריחו וטעמו' (רש"י שם). והוא ממכילתא, ומעלה זו קיימת בכל הדורות כדאיתא בגמרא - 'תבלין אחד יש לנו ושבת שמו' (שבת דף ק"ט). וכן אמרו במדרש על פסוק ויברך - 'ברכו במטעמים' (בר"ר י"א, ד).

חוקותיה במרה נצטוו באזהרה

מבואר בגמרא שנצטוו על השבת במרה (שבת פ"ז): 'דכתיב כאשר צוך ה' אלהיך ואמר רב יהודה אמר רב כאשר צוך במרה'. ועיין בתוס' שם (ד"ה 'כאשר צוך במרה') שהקשו היאך אמרו שנצטוו על השבת במרה מיד אחר קריעת ים סוף, שהרי בגמרא להלן (שבת ק"ח). מבואר ששבת ראשונה היתה לאחר ירידת המן דהיינו בשבת שלאחר ט"ו אייר, עיי"ש (ועיין מה שנדחקו בזה בהגהות יעב"ץ שם, וב'גור אריה' פסוק כה, ובנצ"ב על הספרי פרשת שלח).

וצריך לומר, שאף שנצטוו במרה על השבת, אולם עדיין לא חל עליהם המצוה עד שהגיעו למדבר סין וירד להם המן, אז היו להם ששת ימי מלאכה וביום השביעי שבתו. וכן משמע בפשטות

המקראות בפרשת בשלח שלאחר שהחל ירידת המן היה ביום השישי לחם משנה ואז נאמר להם מצות השבת. אכן יש לעיין בטעם הדבר מדוע לא ניתנה להם השבת רק אחר ירידת המן, ולא ניתנה להם מיד עם יציאתם ממצרים.

ונראה הטעם בזה בהקדם מה שביארנו ביסוד מהות מבנה השבת, שגדר קביעת הזמן של יום השביעי להיות 'שבת' אינו כגדר קביעת הזמן של המועדים. כלומר שאין השבוע מחזור של ימים החוזר על עצמו בכל שבוע ושבוע אשר בתוך מחזור ימים זה נקבע היום השביעי שבו להיות 'שבת', אלא הגדר בקביעת יום השביעי להיות 'שבת' הוא, שאחרי כל ששת ימי עבודה ועשיית מלאכה, היא היום שיבוא אחריו 'יום שבת'. ומהות גדר יום השבת הוא, היום שהגיע אחר שקדמו לו ששה ימים של עבודה ומלאכה. (עיין בזה בארוכה בספר 'בן מלך-שבת קודש' - שער ב מאמר ה).

ולפי זה יבואר כי אף שישראל כבר יצאו ממצרים ולקחם ה' להיות לו לעם, אך כל עוד שלא עסקו במלאכה להספקת צרכיהם עדיין לא היה שייך לתת להם את השבת, שהרי עדיין לא היו להם ששת ימי מלאכה, ומאחר שכאמור כל צורת השבת אינה תלויה ביום מסוים, אלא כל מהותו נוצר אחרי ששת ימי עבודה שאחריהם בא יום השבת. ואין שייך לקבוע את יום השביעי ל'שבת' בלי שקדמו לו ששת ימי מלאכה בעם ישראל. ואף שבסדר ימי העולם הוא היום השביעי מאז ששת ימי בראשית, בכל זאת צריך גם שיהיו ששת ימי מלאכה כהקדמה ליום השבת.

והנה מאז שיצאו ממצרים עד שהחל המן לרדת לא היו זקוקים לעשות שום דבר לצרכי פרנסתם כמו שכתב רש"י (שמות טז, א) שעד ט"ז באייר אכלו משיירי הבצק. ומבואר שפיר הטעם שלא ניתן להם השבת רק מאז שירד להם המן, כי כדי ליצור את מהותה וצורתה של השבת נדרשים קודם ששת ימי מלאכה, שזה התחיל בעם ישראל רק מאז ירידת המן שהוצרכו ללקוט את מזונם.

עבודת הפורים - שמחת ההצלה והנקמה

נוסף שיש לעם ישראל במערכת חייו. ב'שבועות' מתן תורה וקציר ארץ ישראל, ב'סוכות' השגחה והשראת השכינה, ב'ראש השנה' מלכות ה' וזכרון לטובה, ב'יום הכיפורים' כפרה מאת ה'. ובמועדים הללו אנו גם מביאים את עצמינו לעסוק בדרגות אלו ולהחדירם בנפשנו, וגם שמחים וחוגגים עליהם. וכך גם ב'חנוכה' וב'פורים'.

שני חלקים יסודיים בפורים - הצלה ממייתה לחיים, ונקמה בעמלק

פורים מציין שני דברים מיוחדים, המשלימים את מבנה קומת העם היהודי, שהם ה'הצלה', ו'מחיית עמלק'.

אין מאורע הפורים רק נס נוסף בשרשרת הניסים אשר הציל ה' את ישראל מאז יציאת מצרים. הפורים הוא עוד שלב ביחס של הקב"ה אל עם ישראל, גוון מחודש של קשר. והיינו שגם בימי הגלות בחוצה לארץ ובזמן של הסתר פנים, בכל זאת כאשר מאיימת עליהם סכנת כליה, הוא דואג להם ומצילם והברית קיימת לעד ולנצח אשר אינו מואס בהם לכלותם, יהא אשר יהא.

הדבר הנוסף אשר רכש עם ישראל בימי הפורים הוא שמחת הנצחון על עמלק, המערכה הנצחית של הטוב מול הרע, אשר לא ישלים לעולם עם הרע עד הנצחון המלא כאשר לא ישאר שום זכר לרע.

וכך אמרו חז"ל ביסוד תקנת הפורים - 'תנו רבנן ארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות נתנבאו להם לישראל, ולא פחתו ולא הותירו על מה שכתוב בתורה, חוץ ממקרא מגילה' (מגילה י"ד.).

והנה כל תקנות חכמים אינם עניינים מחודשים לגמרי שהוסיפו חכמים מדעתם, אלא הם הרחבה והמשך למצוות התורה, בתוכנם ורוחם ורעיונם. והוא מה שהקשו בגמרא (מגילה שם) מניין היה להו לחכמים דבר זה - 'מאי דרוש, אמר רבי חייא בר אבין אמר רבי יהושע בן קרחה, ומה מעבדות

המועדים - שלבים בקשר בין הקב"ה ועם ישראל

כל החגים ומועדי ה', המה ימים שניתנו מן התורה לחגוג בהם את היותנו עם לה' ולשמוח על הטובות ומעלותינו הרמות והנשגבות בקשר עם ה', וכנוסח התפילה שתיקנו אנשכנה"ג בכל המועדים - 'אתה בחרתנו מכל העמים וכו'. ובמשך הדורות הוסיפו חכמים עוד שני ימים טובים מדבריהם, 'פורים' ו'חנוכה'. שבהם נתוספו ונתגלו חלקים נוספים ועוד עניינים בעם ישראל.

והנה המועדים אינם רק ציון למאורעות שהיו או לציין מאורע במהלך השנה, המועדים מציינים מדרגות ומעלות במערכת הקשר והיחס של הקב"ה עם ישראל.

כאשר נקבעו לנו מועדים על מאורע מסויים, משמעות הדבר שהיה כאן שלב נוסף במבנה הקומה של כנסת ישראל. ונראה שעל מאורע חד פעמי אין מקום לתקן חג ויום טוב לאורך כל הדורות, ולא תיקנו וקבעו ימים טובים אלא כאשר נתגלתה דרגה מחודשת של הנהגת ה' בישראל, ועם ישראל קנה עוד עניין של שלימות. ומצינו הרבה מאורעות של נס שלא נקבע להם זכר, כמו ניסי מלחמות סיחון ועוג ומלחמות יהושע וסיסרא וסנחריב וכו'. והיינו משום שניסים אלו היו המשך ישיר של ההנהגה מאז יציאת מצרים, שהקב"ה מנהיג את ישראל בדרגה מרוממת ועושה להם ניסים בעת הצורך, ולא היה בהם חידוש והתפתחות של סוג מעלה נוספת בישראל. המאורעות שנקבעו עליהם חגים הם אלו המורים על גוון מיוחד ומחודש של הנהגה שהתחיל בהם.

'פסח' הוא זמן חירותינו שנתן לנו ה', כלומר התהוותינו לעם עצמאי, ולקחתנו לתפקידנו הנשגב כעם ה', בחג הפסח אנו גם שמחים וחוגגים על כך וגם מחדשים ומחדירים בקרבנו את הדרגה הזו, להיות עם ה'. וכן כל חג מציין דרגה מסויימת וגוון

לחירות אמרינן שירה, ממיתה לחיים לא כל שכן'. הנה מבואר בדברי הגמרא, שיסוד מצוות פורים, הוא לעשות זכר לנס, על שום שניצולו ממיתה לחיים. שעל ככה ראו לקבוע שמחה לדורות, בימים האלו שאירע בהם הנס.

אמנם מצינו בחז"ל עוד יסוד שיש במצוות פורים שהוא בא לציין את מחיית עמלק, שהרי תיקנו פרשת זכור לפני פורים, 'פורים שחל להיות בערב שבת רב אמר מקדימין פרשת זכור וכו' כי היכי דלא תיקדום עשיה לזכירה' (שם ל). ומשמע שיש בזכירת מעשה עמלק הקדמה לעשיה של פורים, כלומר שעל ידי מצוות פורים יש עשיה של שמחת מחיית עמלק. ואם כן יש בפורים גם המשך דרבנן למצוות מחיית עמלק מן התורה. שלא נסתפק בהזכרת רעתו ומצוות מחייתו אלא גם נשמח ונחגוג לזכר מפלתו. [וגם יש בזה כעין שלימות במעשה הנקמה והמשך לה, ומחדיר בנפשנו שנאת הרע ותיעוב הרשע. וכדכתיב - "ישמח צדיק כי חזה נקם, פעמיו ירחץ בדם הרשע" (תהילים נח, יא)]. וכן כתיבת המגילה למדו חז"ל ממה שכתוב בפרשת עמלק 'כתב זאת זכרון בספר', ויבואר להלן.

וכל מצוות היום וגדרי הלכותיו נובעים משני עניינים אלו, שמחת ההצלה, והנצחון על עמלק. ויבואר להלן בעז"ה כיצד כלולים שני העניינים במצוות קריאת המגילה ובדיני כתיבתה.

עבודת יום הפורים

יום הפורים נתייחד בין שאר המועדים וימים טובים באפיו השונה, השמחה הנפרזה אשר נתחייבה בו באופן שלא מצינו דוגמתו כלל במצוות התורה. שתיית יין עד דלא ידע, שמשמעותה שמחה בלי גבול. וצביון זה של יום הפורים אינו רק דבר שנשתררב ממנהגא, אלא הוא מעיקר מצוות הפורים אשר נקבעו לימי 'משתה ושמחה'. וכפי שאמרו חז"ל - 'חייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע'.

'ימי משתה ושמחה' היינו שאין המשתה כמו בכל המועדים, ששתיית היין היא רק היכי תמצוי לקיום מצוות שמחה, אלא יסוד קביעת היום הוא

להיות יום משתה ושמחה, ועיין באבודרהם שכתב שמה שתיקנו שתיית יין בפורים מה שאין כן בכל המועדים היינו משום שהנס היה ביין ומשתה.

אכן נראה שבפשוטו, מצוות המשתה המיוחדת כאן היא משום שמאורעות נס נשגב זה מחייבים שמחה במידה נפרזה בדרגה של משתה. שמחה במלואה, שמחה בכל היכולת, בלי גבול.

שמחה גדולה ונפרזה זו נובעת משני העניינים שאירעו לנו בפורים. כלומר כל אחד מהם הוא סיבה לשמחה מעבר לכל שיעור.

כי ההצלה בפורים, היתה הצלה ממוות לחיים, אחר שאבדו כל התקות. שכבר נגזרה גזירה על העם כולו להשמיד ולהרוג ולאבד ביום אחד. ומובן שגזירה כזו שנגזרה על ישראל, משמעה שגם בשמים היתה גזירה כליה על עם ישראל. וכפי שיבואר עוד הרי היה הדבר בתקופת ירידה וריחוק של עם ישראל מאת ה', כאשר סברו שכיוון שהגלה אותם מעל פניו שוב אין הקב"ה מציל את ישראל.

ובאופן מפתיע התגלה כי גם בגלות הקב"ה משגיח על עמו ישראל ודואג להם וכבר הקדים תרופה למכה, וניצולו כולם, ונפל פחדם על כל העמים ואיש לא עמד לפניהם, ולא נהרג שום יהודי, בדרכים המופלאות שנתגלגלו כפי המסופר במגילה ויצאו ממות לחיים ומאפלה לאורה.

ומובן הדבר שהצלה כזו מחייבת שמחה למעלה מכל מידה ושיעור, כאשר נתגלה שרחמי ה' הם בלי שיעור וגבול, וגם כאשר לפי מעשינו ומצבינו אין אנו ראויים להצלה, גם אז דואג לנו ומצילנו. ומעתה בכל מצב יהא אשר יהא, נוכל לבטוח ולסמוך עליו שלעולם לא יעזבנו ולא יטשנו, וזה הביאור בפיוט שושנת יעקב - 'תשועתם היית לנצח ותקוותם בכל דור ודור, להודיע שכל קוויך לא יבושו ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך'. כי אז נתברר תשועתם הנצחית ותקוותם שבכל הדורות יש לנו על מי לסמוך, ולנצח לא נאבד, כהבטחת ה'. וזה מביא שמחה מופרזת עד דלא ידע, כאשר שוב אין עלינו כל דאגה וחשש. אולם נראה כי אופי מיוחד זה של שמחה בלי

גבול ומשתה נובע גם מחמת עניינו הנוסף של פורים, והוא שמחת הנצחון על מפלת עמלק.

לעם ישראל יש אויב מר ושונא נצח, עמלק. הנס בפורים לא היה רק הצלה גרידא, יחד עם ההצלה היתה כרוכה מלחמה באויבי היהודים ונצחון מופלא עליהם, והדבר מודגש רבות במגילה. בתוך ימי הגלות תחת שלטון מלכויות ניתנה הזדמנות מופלאה לישראל להנקם באויביהם ולהרוג בהם כרצונם. ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם.

ומכך נובעת שמחה עצומה זו עד דלא ידע, כי אין שמחה כשמחת הנצחון והנקמה. לשמחת פורים יש אופי של הילולת נצחון וצהלת נקמה. דרך העולם הוא שנצחון מביא שמחה הפורצת את כל הגדרים, וכפי הביטוי השגור 'שכורי נצחון'.

עבודת הלב המיוחדת שבימי הפורים

עבודת הלב ורגשות קודש ממלאים חלק מרכזי בתפקידנו ותכלית עבודתנו, כאשר יחד עם מעשה המצוות בפועל מתלווים גם הרגשות המתאימים, שהם תוכנם הפנימי של המצוות הללו. וקיום המצוות בשלימות הנו כאשר הוא נובע מתוך רגשות אמיתיות מפנימיות הלב, והתוכן הנפשי של המעשים והפעולות, נעור ותוסס בקרב לבבו, בעת עשייתם.

והנה, בעבודת ה' וכלל מצוות התורה, באים לידי ביטוי כל אופני וסוגי הרגש ותכונות הנפש הקיימים באדם. שהרי כל פרטי הבריאה לא נוצרו אלא לכך, כמו שאמר - 'איסתכל באורייתא וברא עלמא'. ואכן כאשר נתבונן בדבר נמצא שכל הרגשות שקיימים באדם, יש להם מקום בתורה ובמצוות. כל רגש במקומו הראוי לו. רגשות אהבה ויראה כלפי כבודו יתברך. רגש של שמחה על קירבתנו אל ה' להיות עובדיו ומקיימי מצוותיו, עם סגולתו המיוחדת לו. בתפילה מבטאים רגש של תודה, ורגש של שבח והלל, רגשות הכנעה ותלות וציפיה להשי"ת. רגש חגירת עוז וגבורה כנגד היצר, רגשות הטבה ורחמנות ביחס לנזקקים לחסד. גבהות וקנאות

כנגד הרשעים, ענווה מול בני אדם. וכו'. ובכל מצוה ומצוה יש להעמיק ולדעת את שרשה והתוכן המיוחד לה, ולהבחין בגוון הרגש המסויים לה.

במשך מעגל השנה באים לידי ביטוי כל הרגשות היסודיים והחשובים, כל מועד הוא זמן לעסוק באופן מיוחד ברגש המסויים השייך לאותו המועד ומצוותיו. ואמנם כל הרגשות הללו, צריכים לפעול בנפשנו תמיד, ועליהם לפעום תמיד בלב כל יהודי. אלא שבימי המועדים מתבטאים רגשות אלו ביתר תוקף, וכל דבר בעתו ובזמנו, הן בחג עצמו הן בתקופת החג כולה, הוא הזמן הנכון להתחזק ביותר ברגש המיוחד לאותו חג. ומתוך שהוא מחדיר בלבבו כל רגש בזמנו הראוי, רישומו כבר נותר בנפשו על כל השנה. כך שבמהלך מעגל השנה, משתלמת קומתו של היהודי, בכל הרגשות הראויים לו והנצרכים לו לעמוד בהם לפני ה', ולעבדו בשלימות.

כגון רגש השמחה והאושר על כך שבחר בנו ה' ולקחנו להיות עמו חביבו, הרי הוא רגש תמידי שעליו לפעם בנו בכל עת, אלא שבפסח הוא הזמן המיוחד להעצים ולהגביר דבר זה ברגשותינו. בחג הפסח זו היא עבודת המועד ותוכן מצוותיו, לחיות בהרגשה הנפלאה והמרוממת, במה שזכינו להיות עם ה', ובהרגשת חירות ונכבדות וחשיבות. ומאידך, כך גם באבלות חורבן הבית וצער הגלות שכל ירא שמים ראוי לו להיות תמיד מיצר ודואג על זה, אלא שתשעה באב ובין המצרים הם זמנים להתעסק בזה במיוחד. וכך בכל המועדים, בכל מועד הרגש המיוחד לעניינו.

מצוה מיוחדת בפורים - שמחה עד בלי גבול

ימי הפורים מזכים אותנו לשני עניינים יחודיים בעבודת ה', שני אופני עבודה נדירים בסוגם, אשר אין אנו מוצאים דוגמתם, ועל האדם להכין את לבבו לכך. דורשי ה' ואוהבי עבודתו ששים ושמחים על ההזדמנות הנדירה לזכות בגוונים יחודיים אלו בעבודה, ומתאמצים ביתר שאת לקיימם במלוא ההידור והרגש. ו'חביבה מצוה בשעתה'.

המצוה האחת שלא מצינו דוגמתה, הוא המשתה

זה אות על גודל מדריגתו של האדם ונקודת שאיפתו ותאוות לבו, אשר פיסגת שמחתו היא על הדביקות של כנסת ישראל בהקב"ה ואהבתו יתברך אשר רשפיה רשפי אש שלהבתי, עד שבגודל הששון והשמחה מגיע לשכרות ומצב של עד דלא ידע, ואין לך הוללות נעלית מזו.

מצוה נדירה - מחיית עמלק

עוד מצוה ייחודית שאנו מקיימים בימי הפורים היא המצוה של זכירת מעשה עמלק ומחייתו, מצוה מיוחדת שאין עוד דוגמתה לשנוא ולתעב את העם המרושע, ולשאוף לביעורו ולמיגורו עד כלותו. עבודה שבה מצוה לעורר בעצמו רגשות של קנאת ה' ושנאה ונטירה ונקמה למשנאיו, אשר באופן רגיל הרי השנאה והנקמה והנטירה הם מידות שליליות, אבל מלחמת עמלק הוא המקום שהנקמה היא מצוה והתעלות וקניית רוממות בנפש. לא לרחם עליהם, אלא לשנוא אותם תכלית שנאה וללבות בקרבו רגשי אכזריות כלפיהם. ימים אלו הם ההזדמנות להשיג שלימות זו בקומת הנפש היהודית.

זהו תוכן המצוה לזכור את מעשה עמלק, כלומר להתבונן ברשעותו ואכזריותו, ולחשוב על כל פשעיו אשר עשה וזמם לעשות בנו לאורך כל הדורות, כאשר מאז התנכר לקירבת האחוה והכין עצמו להשמיד ולהרוג ולאבד את כל עם ישראל, ובגובה אפו אמר רשע בלבו אין אלוקים. והמצוה היא על האדם להתסיס בקרבו רגשי זעם ונקם עצומים, וכלשון הרמב"ם 'לעורר איבתו', עד אשר בכל לבו ימתין לרגע בו יוכל ללכות את זעמו בזרע עמלק ולמחקם מעל פני האדמה, ולמחות את זכרם מתחת השמים.

התודה והברכה ליידינו הנעלים שנמלו חלק בהוצאות גיליון זה

ברכת מזל טוב ליידינו הנכבד,
מחשובי אברכי קהילתנו
הרב **דב רובין** שליט"א
לרגל נישואי הבן עב"ג למז"ט

והשמחה עד דלא ידע, גוון של שמחה נפרזה בלי גבול, שאין כמותו בשאר חגי השנה. ואדרבה בכל ימות השנה השכרות היא דבר מגונה. אמנם בפורים היא מצוות היום ועבודת ה', אשר עניינה הוא להתבונן בגודל השמחה הראויה על ישועת ה', אשר הצילנו ממות לחיים בדרכים נפלאות, ואשר פודינו ומצילנו בכל המצבים ולעולם לנצח לא יטשנו ולא יעזבנו, ואף כי הרבינו לתעות מעם פניו ושקענו בגלותינו לא מאסנו לכלותינו, ובכל דור ודור הקב"ה מצילנו מידי הקמים עלינו, ולא יכלמו לנצח כל החוסים בו. ולא זו בלבד אלא גם נתן בידנו את אויבי ה' להרגם ולאבדם, ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם, וזכינו לראות בעינינו נקמתנו בהמן האגגי וכל שונאי היהודים נצר זדון מזרע עמלק ימח שמו, אשר הוכו מכת חרב ואבדן להשפילים ולהכריתם מן העולם. ומתוך התבוננות זו ביא את עצמו לידי שמחה בלי גבול, במשתה יין ושכר עד דלא ידע.

ובפרט כאשר יעמיק להתבונן בעומק הקשר והדביקות בה' אשר נתגלה על ידי זה, והאושר הכביר של העם היהודי שהוא דבוק במלך מלכי המלכים הקב"ה בברית נצח, הרי תעפיל שמחתו וחדותו ותגביה שחקים. וככל שתגדל השמחה בדבר זה, הרי

חלק מהוצאות הגיליון נתרם
ע"י יידינו הנכבד,

מחשובי אברכי קהילתנו

החפץ בעילום שמו

לעי"נ האשה החשובה

מרת **שרה שיינדל** ב"ר

אליעזר הלוי ע"ה

נלב"ע ביום ג' אדר תש"ע

ת.נ.צ.ב.ה